

Σμύρνη, εικόνες από τον εφιάλτη.

Του Γιάννη Σπανού.

Για τη Μικρασιατική Καταστροφή γράφτηκαν θρήνοι ατέλειωτοι που θα μεταδίδουν μυριόστομο το κλάμα των Ελλήνων στα χάρη των αιώνων. Για το δράμα της θρυλικής Σμύρνης γράφτηκαν ιστορικά κείμενα που προκαλούν ιερή φρικίαση μέχρι σήμερα. Γράφει ο Κωνσταντίνος Πολίτης στη «Μικρά Ασία» για κείνη την κολασμένη νύχτα που κάηκε η Σμύρνη:

«Από τη Σμύρνη έφτανε στο Κορδελιό η ανταύγεια της φωτιάς που αντανακλούσε στις προσόψεις των κτηρίων και κοκκίνιζαν σαν το αίμα που εχύνετο στη Σμύρνη... Ο καιρός ήταν συννεφιά και η ανταύγεια αυτή έφτανε στα σύννεφα, κοκκίνισε ο ουρανός, νόμιζες πως έφτασε η Δευτέρα Παρουσία και ότι θα πάρουν φωτιά οι ουρανοί. Το θέαμα ήταν τρομακτικό, ακούγαμε το μουγκρητό της φωτιάς, τις φωνές εκατοντάδων χιλιάδων γυναικοπαίδων που ζητούσαν βοήθεια».

Η Σμύρνη μετατράπηκε σε μια κόλαση φωτιάς κι απόγνωσης. Σε κρανίου τόπο άκρας απελπισίας και τρόμου ανείπωτου. Κατά μυρμηγκιές οι κατατρεγμένοι, κουβαλώντας τα λείψανα της ζωής που πρόφτασαν ν' αρπάξουν, κινούνταν προς την προκυμαία. Ήταν λαοθάλασσα ο Ελληνισμός της Ιωνίας, φουρτουνιασμένη, πανικόβλητη λαοθάλασσα, που τα κύματά της ορμούσαν προς το λιμάνι, αναζητώντας με σπαρακτικά κλάματα κι οδυρμούς μαζικούς, ελπίδα σωτηρίας. Φωνές, κραυγές, θρήνος χιλιάδων ανθρώπων ξεσηκώνονταν από τα σπίτια, τις στράτες, τις πλατείες, τις εκκλησίες, τα σχολεία, και μαζί προθανάτιοι ρόγχοι και μοιρολόγια, φόβος και φρίκη, σύνθεταν ένα μακάβριο ρέκβιεμ, μαρτυρία ανατριχιαστική του αφάνταστου κακού που σκορπούσε απ' όπου περνούσε η ανελέητη τουρκική λαίλαπα.

Ιδού η μαρτυρία της Άννας Καραπέτσου, από τον Α' τόμο της «Εξόδου»:

« Στέκαμε γραμμή για να μπαρκάρουμε. Ότι είχαμε μπόγους, βαλίτσες, τα πετούσαν για να περάσουν. Πέρασε η μητέρα μου, η αδελφή μου έπεσε κάτω, ο κόσμος την πατούσε, δεν μπορούσε να σηκωθεί. Ένας στρατιώτης, καθώς βάσταγε το μωρό, της το τρύπησε με την ξιφολόγχη. Το πέρασε από τη μια άκρια της φασκιάς ως την άλλη. Τι να κάνει; Το βάλει σε μια ακρούλα. «Ζήσε κόρη μου, για τα' άλλα σου παιδιά», είπε η μάνα μας. Εγώ ακόμη δεν είχα περάσει την ζώνη και με τραβά ένας Τουρκαλάς από

το χέρι και μου λέει: «Ντουρ μωρή». Βάζω κάτι φωνές, κάτι κλάματα. Φωνές κι η μάνα μου. Πέρασαν πεντέξι, εμένα πού να μ' αφήσει να περάσω. «Αχ παιδάκι μου» λέει η μάνα μου. Πέφτει κάτω και λιποθυμά. Στο μεταξύ ο Τούρκος μου δίνει ένα σκαμπίλι, που άστραψε το φως μου. «Τσικάρ παρά» λέει. Θυμήθηκα το πεντόλιρο, του το 'δωσα. Μ' αυτό γλύτωσα. Μου δίνει μια σπρωξιά. Πέφτω κάτω. Κι έσπασα τα γόνατά μου. Έχασα το ένα παπούτσι μου. Πέταξα το άλλο στη θάλασσα. Εκεί πια οι Ιταλοί μας ανέβασαν αγκαλιά στο καράβι. Οι Γάλλοι δείξαν βρωμερή στάση. Όσοι κατάφεραν να σκαρφαλώσουν στα καράβια τους, τους ρίχναν στη θάλασσα. Και παλληκάρια, πιο πολύ τα παλληκάρια ξανάριχναν στο νερό. Σαν τους βλέπαν να ζυγώνουν τους πετούσαν ζεματιστό νερό για να μην μπορέσουν ν' ανέβουν. Οι Εγγλέζοι κάναν ό,τι κάναν, μα σαν πήγαινε κανείς να σωθεί τον δέχονταν καλά. Δεν τον διώχναν».

Από την εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ» της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 1922, μεταφέρω στη δημοτική τη μαρτυρία ξένου διπλωμάτη:

«Ζήσαμε, κατά την εικοσιτετράωρη παραμονή μας στο λιμάνι της Σμύρνης, μέσα σε μια αποπνιχτική ατμόσφαιρα τρόμου. Οι τραγωδίες που ξετυλίγονταν λίγα μέτρα από μας, μας πίεζαν τα στήθη, μας έπνιγαν. Τα κύματα ξέβραζαν τριγύρω στο πλοίο μας επιπλέοντα πτώματα ανδρών και γυναικών γυμνών. Το πτώμα μιας γυναίκας γυμνής, με τρομακτικές πληγές στο σώμα της, με τα μαλλιά ξέμπλεκα, έπλεε πολλή ώρα κοντά μας στον «Λαμαρτίνο». Μια μυρωδιά πτωμάτων σε αποσύνθεση γέμιζε βαριά την ατμόσφαιρα. Αποβιβάστηκα στην πόλη γιατί έπρεπε να συναντήσω τις αρχές της χώρας μου, παρόλο που οι γύρω μου προσπαθούσαν να με αποτρέψουν. Οι δρόμοι της πόλης ήταν έρημοι, νεκροί κι ακούγονταν σποραδικοί πυροβολισμοί. Η συγκοινωνία στους δρόμους είχε διακοπεί. Η κυκλοφορία είναι επικίνδυνη γιατί στους εσωτερικούς κυρίως δρόμους της πόλης περιφέρονται ομάδες ατάκτων που δεν λυπούνται κανένα. Η ολιγόχρονη διαμονή μου στη Σμύρνη ήταν τρομερή. Ζούσα σε μια βαριά, πνιγηρή ατμόσφαιρα. Παντού αντίκριζα ζωντανή την εικόνα του τρόμου και της καταστροφής».

Μανώλης Κατσαρός, μαρτυρία πυροσβέστη λοχία Τσορπατζή « Είδα μια κοπέλα γυμνή με κομμένα τα στήθη σε ντουλάπι. Ένα κορίτσι κρεμόταν από μια λεμονιά. Μια οικογένεια σφαγμένη»... (www.giannisspanos.com)